

Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2025

Khall 08.09.2025 § 219
270/02.05.01.00/2025

Valmistelija

Talous- ja hallintojohtaja Sari Nissilä

Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitettyjä toimenpiteitä tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu. Mainitun lainkohdan perusteella ministeriö asettaa valtionosuuden korotuksen käytölle seuraavat ehdot hyväksytyn talouden tasapainotussuunnitelman lisäksi:

1. Korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päättäntävallassa olevien menojen lisäystä. Tämä koskee sekä käyttötalous- että investointimenoja. Korotus on tarkoitettu tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua avustuksesta riippumatta.
2. Korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen takia. Tällaisia tarpeita ovat muun muassa varautuminen lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin.
3. Kunta toteuttaa kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu mainitun lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on käytettävissä enintään 10.000.000 euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 45 §:n 2 momentin mukaan korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan (23.9.2025) mennessä.

Pyhäjärven kaupungin taloudellinen tilanne täyttää kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakemisen perusteet.

Pyhäjärven kaupungin taloudelliseen tilanteeseen vaikutti oleellisesti valtionosuusjärjestelmän uudistaminen vuonna 2015. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen sekä verotuloihin perustuvan

valtionosuuksien tasauksen vaikutus peruspalvelujen valtionosuuteen vähensi kaupungin valtionosuustuloja noin 2,3 miljoonaa euroa vuonna 2015. Lisäksi kaupungin elinkeinorakenteen muutos kaivostoiminnan hiipumisen johdosta on vaikuttanut kuntatalouteen jo usean vuoden ajan. Kaupunki on pyrkinyt hallitsemaan rakennemuutosta luomalla paikkakunnalle uusien elinkeinolohkojen toimintamahdollisuuksia kaivosinfran uusiokäytöllä ja laajalla energiakäänteeseen investointihankkeiden edistämällä. Lisäksi kaupunki on tehnyt määrätietoista ja jatkuvaa talouden tasapainottamistyötä oman käyttötaloutensa osalta.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisohjelmista 20.6.2016 ja 26.6.2018. Vuonna 2019 valmisteltiin veroprosenttien korotusesitykset vuodelle 2020, joista valtuusto teki päätökset syksyllä 2019. Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 – 2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.8.2022.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt 30.9.2024 § 61 Talouden tasapainottamisohjelmasta vuosille 2025 – 2027. Tasapainottamisohjelmaan valmistellut säästötoimenpiteet tullaan toimeenpanemaan vuosien 2026 ja 2027 talousarviovalmisteluissa. Säästötoimenpiteiden lisäksi tullaan etsimään säästöjä vielä rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten kautta.

Kaupunginhallitus tulee asettamaan taloustoimikunnan 31.5.2029 päättyväksi toimikaudekseen. Kaupungin talouden tasapainotusohjelman jatkovalmistelun tarve on olemassa talouden kuvan muuttuessa. Taloustoimikunnan tehtävänä on koko kaupunkikonsernin toimintojen ennakkoluuloton tarkastelu ja niiden tehostaminen sekä tarvittaessa myös konsernin päällekkäisten toimintojen karsintaehdotukset.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kiviniemi Henrik

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää:

1. että Pyhäjärven kaupunki hakee kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta 2,3 miljoonaa euroa vuodelle 2025.
2. antaa kaupunginjohtajalle ja talous- ja hallintojohtajalle valtuudet kaupungin hakemuksen laatimiseen. Hakemus toimitetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Päätös

Kaupunginhallituksen kokoustauko päättyi klo 19.07. Puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi nimenhuudon. Paikalla olivat Jouni Jussinniemi, Eeva-Riitta Pappila, Teija Mykkänen, Juhani Pyhtilä, Jarmo Halonen, Pasi Vornanen, Ari Paavola, Henrik Kiviniemi, Kirsti Kinnunen, Jukka Tikanmäki, Jorma Leskinen ja Pekka Tikanmäki.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.